

Den fysiska miljöns utformning har stor betydelse för säkerheten och tryggheten i kommunerna. Tillsammans med flera fastighetsägare, en rad branschorganisationer och kommuner presenterar vi nu en ny handbok vid namn BoTryggt2030 för att med hjälp av stadsplaneringen skapa säkra och trygga livsmiljöer.

Många kommuner har idag stora utmaningar med våld i det offentliga rummet, stölder, skadegörelse och andra typer av livskvalitetsbrott som påverkar människors trygghet i vardagen.

En del av dessa problem beror på den fysiska utformningen av bostadsområden, bostäder och offentliga rum.

Under 1960-talet producerades på kort tid många nya bostadsområden efter tidens tankar och ideologier. I samband med detta försvann mycket av den kunskap som hade byggts upp under århundraden. Istället för en mix av funktioner, småskalighet och naturliga mötesplatser byggdes ABC-städer med uppdelade och utspridda arbets-, bostads- och centrumområden. Samtidigt började gränserna mellan vad som var offentligt respektive privat luckras upp. Istället för öppna framsidor och stängda baksidor vändes kvarteren vilket skapade helt nya förutsättningar för livet i staden. Dessutom skapade trafiksepareringen isolerade stadsenkaver, ödsliga gång- och cykelvägar, samt en oklar rumslik orientering i ett fördubblat rörelsenät med många återvändsgator och små gränder.

Det moderna sättet att planera och bygga har alltså inneburit en rad problem i form av anonymitet och bristande social kontroll som leder till brott och otrygghet. Det har också medfört stora kostnader när sådant som planerats och byggts fel måste rättas till, det gäller inte minst i många av storstädernas miljonprogramområden.

Tillsammans med flera fastighetsägare, en rad branschorganisationer och kommuner presenterar vi nu en ny handbok vid namn BoTryggt2030 för att med hjälp av den fysiska utformningen skapa säkra och trygga livsmiljöer.

Viktiga faktorer i sammanhanget handlar om:

1. **Belysning.** Genom att säkerställa god belysning skapas förutsättningar för människor att kunna röra sig i det offentliga rummet även under dygnets mörka timmar.
2. **Skalskydd.** Det ska finnas inbrottskydd och andra former av skalskydd för att förebygga och förhindra brott.
3. **Förvaltning.** Är det ordning på en plats och i ett område visar det på engagemang och kontroll, medan en plats eller ett område med bristande förvaltning ger signaler om att ingen bryr sig, vilket leder till mer oordning.
4. **Gestaltning.** Färger, materialval och rörelsemönster har stor påverkan på platsen och dess användning.
5. **Mix av funktioner.** Det är viktigt att eftersträva en mix av funktioner på en plats; arbetsplatser, bostäder, affärsverksamheter, uteserveringar, lekplatser och motionsanläggningar etc.
6. **Mix av människor.** En plats ska attrahera olika typer av människor (män och kvinnor, yngre och äldre) med olika intressen.
7. **Tydlighet.** Det ska vara lätt att skilja på vem som ansvarar för vad på en plats. Platsen ska skapa en förutsägbar situation genom bland annat tydlig skyltning och en utformning som framhäver vad som är privat och offentligt.

8. **Social kontroll.** Det handlar exempelvis om polis, ordningsvakter och trygghetsvårdar (formell social kontroll) samt närvaro av en mix av människor och överblickbarhet på platsen (informell social kontroll).
9. **Information.** Bra och tydlig information på en plats och i ett område baserad på fakta, forskning och erfarenhet gör att tryggheten kan ökas. Skyltar kan upplysa om ansvarig personal etc.

BoTryggt2030 är en konkretisering av målen i FN:s Agenda2030 och innehåller riktlinjer, rutiner och konkreta checklistor med fokus på frågor som rör säkerhet och trygghet. Syftet är att underlätta för såväl beställare som utförare att göra medvetna val när det gäller planeringen av stadsdelar, bostadsområden, bostäder, offentliga rum etc.

Genom konkreta och ofta enkla åtgärder går det att minska brottsligheten och öka trygghet i samhället. Säkerhets- och trygghetsfrågorna måste därför vara med som en naturlig del i kommunernas plan- och byggprocess.

Cornelis Uittenbogaard
Fil.dr. och stadsplanerare
Stiftelsen Tryggare Sverige